

Il·lustració del setge de Lleida de 1707 des d'una perspectiva de l'exèrcit borbònic. Font: Universitat de Lleida

Lleida i l'urbicidi de 1707

Gerard Pamplona Molina

Historiador

El terme *urbicidi* (en llatí, assassinat d'una ciutat) no sona sovint en els mitjans de comunicació ni es troba en el focus del debat públic. Això, però, no significa que aquest concepte recent (sorgit a la dècada dels seixanta) no sigui cada cop més important per a la historiografia contemporània a l'hora d'entendre les formes de repressió viscudes en el passat i en l'actualitat.

Perquè una ciutat que ha patit l'impacte d'una guerra es consideri que ha sofert un urbicidi, cal que convergeixin diferents elements, com: modificacions estructurals a escala social i cultural, la destrucció de

bona part de l'entramat urbà, l'eliminació, mitjançant la violència física o l'expulsió, de la població, o la cerca d'una homogeneïtzació forçosa de la ciutadania. Alguns exemples recents, que poden ajudar a comprendre-ho, són ciutats com Varsòvia durant la Segona Guerra Mundial, Sarajevo durant la guerra dels Balcans o Xàtiva durant la guerra de Successió.

A partir d'aquesta definició d'urbicidi, és fàcil reflexionar sobre el passat de Lleida i veure que, històricament, aquesta ciutat ha patit la duresa de les guerres i com una contesa concreta ressalta per damunt de les altres: la guerra de Successió i el setge de 1707. Així doncs,

MONTSE
TINTORERIA
☰ ☽ ☐

- Bugaderia i tintoreria
- Pells i catifes
- Toldos i cortinatges
- Servei de guardaroba gratuït
- Doble planxat artesanal per un acabat impecable

com exposarem tot seguit, aquest important municipi va patir el primer i possiblement més cruent dels urbicidis viscuts al Principat durant el segle XVIII. En altres paraules, va ser la primera *urbe* que va ser objecte, durant aquella guerra, dels efectes de la repressió politicomilitar borbònica, la més devastadora de les que mai havia viscut fins llavors una localitat catalana.

Tanmateix, si ho mirem des d'una perspectiva estatal

i internacional, s'ha de destacar que Lleida no va ser un fet aïllat. Altres ciutats, com Xàtiva a principis de 1707 o localitats del Palatinat durant les primeres fases de la guerra dels Nou Anys (1688-1697), ja havien patit la duresa d'una nova forma de comprendre la guerra, que era defensada ferventment per Lluís XIV de França, monarca que influirà decisivament en el pensament i la manera d'entendre l'Estat del seu net Felip V i dels seus assessors, ministres i militars. Així, l'estratègia que van emprar les forces filipistes durant

les conquestes de ciutats de la Corona d'Aragó comptava amb l'experiència de militars i pensadors que havien aplicat aquestes mesures en altres escenaris bèl·lics europeus. Això significa que l'esmentada estratègia repressiva va ser planificada i responia a uns objectius militars i polítics clars: la submissió de la població d'unes entitats polítiques rebels a la seva autoritat, la supressió de soca-rel de qualsevol temptativa de futures revoltes envers la seva persona i l'eliminació de tota oposició política mitjançant la mort o l'exili. I sempre tenint com a braç executor un exèrcit professional i un aparell estatal burocratitzat, que ajudaven a implementar el nou ordre social, polític i econòmic.

El mateix Felip V, en una carta escrita el 1713, donava instruccions als seus comandants (en aquest cas concret, al duc de Pòpuli) afirmant el següent: "Si algunos miqueletes u otra gente tubiere el bárbaro arrojo y osadía de querer defenderse [...] se les pasará a todos por cuchillo, se haga ahorcar a los que se defendiere [...] convendrá que se execute así para escarmiento de los otros."

Malgrat que no analitzarem els

✠

RELACION DE LA RENDICION DE LOS CASTILLOS DE LERIDA, Y LAS CAPITULACIONES CON QUE faliò su Guarnicion.

EL Dia quinze llegò à esta Corte Don Antonio de Senmanat, hijo del Marquès de Castel dos Rios, despachado de su Alteza Real el Serenissimo señor Duque de Orleans, con la noticia de que estando el dia onze dadas todas las providencias convenientes para bolar las minas, y dár el abançe à la Ciudadela de Lerida à las seis de la tarde, hizieron llamada los Enemigos para capitular à las cinco y tres quartos; y aviendole admitido por parte de su Alteza Real la proposicion de hablar en Capitulacion, con calidad de que avia de entrar tambien la entrega del Castillo de Garden, que aun faltava que atacar, antes de entrar à otra cosa, se convini:ron en ello; y aviendose dado rehenes de vna, y otra parte, se executaron las Capitulaciones siguientes.

A

ARTI-

esdeveniments polítics i militars que envolten l'entrada de Catalunya en la guerra a favor de l'arxiduc Carles d'Àustria i les derrotes austriacistes en els Regnes de València i Aragó, hem de tenir present que Lleida va ser assetjada per les tropes del duc d'Orleans des del setembre de 1707 i totalment presa el novembre del mateix any, un cop rendida la guarnició que resistia al Castell. També s'ha de destacar que els filipistes se sentien legitimats a dur a terme totes les accions que van protagonitzar per virtut del *derecho de conquista*.

Així, arran de les conseqüències d'aquest enfrontament d'alta importància per a l'esdevenidor del conflicte, s'han de ressaltar un seguit d'elements que justifiquen l'afirmació que Lleida va sofrir un urbicidi durant la guerra i els primers anys de l'ocupació borbònica. En primer lloc, per l'assassinat de bona part de la ciutadania. Si bé és cert que és gairebé inevitable que en els combats morin víctimes innocents, això no explica les matances que es van viure als carrers de la ciutat durant l'entrada per les armes de les tropes d'Orleans i el posterior saqueig. Francesc de Castellví,

un cronista austriacista, relata que cap espai de la ciutat no es va salvar del saqueig: des dels convents fins a les cases van patir l'espoli de les seves riqueses i objectes sagrats. Aquesta visió també és oferta per Feliu de la Peña, que, en la seva obra *Anales de Cataluña*, detallava la brutalitat de les tropes franceses als carrers de la ciutat.

“Si algunos miqueletes u otra gente tubiere el bárbaro arrojo y osadía de querer defenderse [...] se les pasará a todos por cuchillo, se haga ahorcar a los que se defendiere [...] convendrá que se execute así para escarmiento de los otros.”

De forma clara, el succés més sonat i que ha suscitat més debat en la historiografia lleidatana té com a eix central la matança del Roser, espai on van ser assassinades, segons alguns cronistes de l'època, més de 700 persones de forma indiscriminada i brutal. Tanmateix, la mort de població va més enllà i, segons

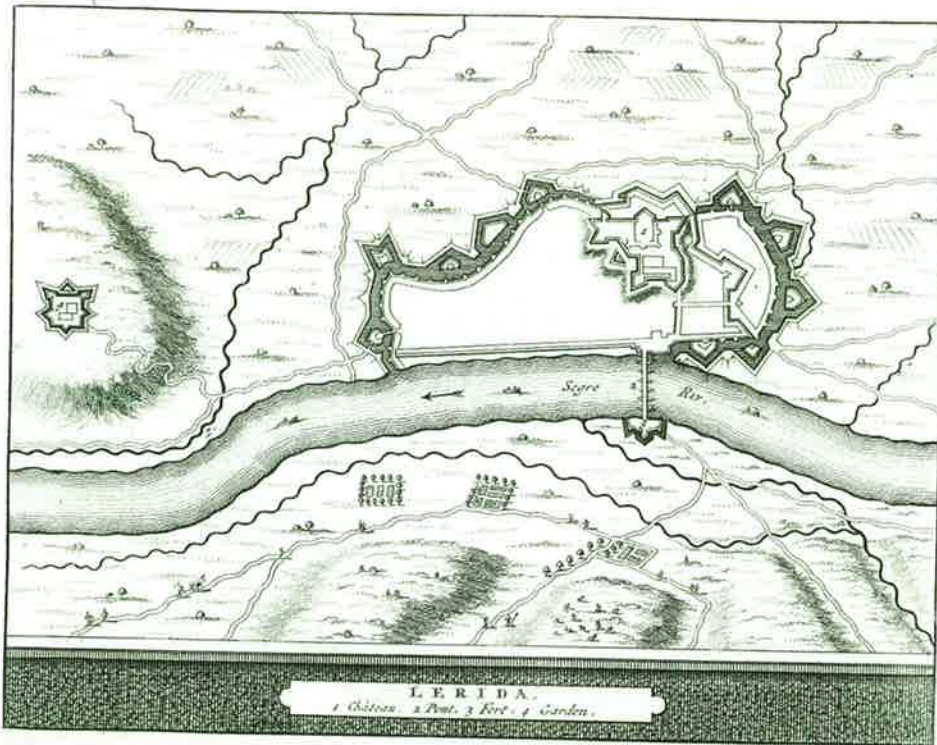

Projecte One Pedralbes
Barcelona 2019-2020

PROJECTES INTEGRALS · GESTIÓ I DIRECCIÓ D'OBRA · DISSENY D'ESPAYS
INTERIORISME · ARQUITECTURA · MOBILIARI INTERNACIONAL · CUINA · PAISATGISME

205STUDIO *oliverassanz*
arquitectura d'interiors
av. de madrid, 20 · 25002 lleida · tel. 973 220 722

PROJECTEM I CONSTRUÏM INTERIORS DE QUALITAT

Mapa de la ciutat de Lleida l'octubre de 1707.

diferents estudis poblacionals, Lleida va passar de 6.000 habitants a menys de 2.000. És a dir, durant la guerra va haver-hi una mortaldat o buidament demogràfic de més del 60%. Per donar la mesura d'aquesta forta davallada, consignarem que la demografia i l'economia del territori no es van recuperar fins al cap de 50 anys.

Sigui com sigui, i independentment del ball de xifres del Roser o del considerable buidament de població, hi ha altres aspectes no menys importants que donarien compte de l'intent borbònic de deixar la ciutat en la misèria i castigar-la, tal com especifica una inscripció col·locada als murs del Castell poc després

de la construcció de la ciutadella: "*Civitas Ileardae in rebellione prima fuit; sed capta suo reges Philipo Quinto, Anno 1707, punita fuit.*"

Un d'aquests elements repressius importants, i que va afectar el funcionament i la quotidianitat dels lleidatans, va ser l'expulsió i l'exili de persones vinculades a l'austriacisme. Aquest fet és important, ja que, com s'ha explicat abans, l'objectiu d'homogeneïtzar la societat constitueix un pilar del concepte d'urbicidi. Per consegüent, Lleida, amb l'expulsió o l'assassinat de sectors reticents a Felip V, va veure com s'intentava

configurar una nova societat fidel i submissa a l'autoritat monàrquica i que no deixés cabuda a les posicions oposades.

També s'ha de subratllar la supressió dels privilegis municipals i del sistema polític de la Paeria. Amb l'eliminació d'aquesta institució s'aconseguia restar autonomia a la ciutat i s'afavoria la consolidació d'un nou ordenament municipal, molt més controlat per la nova monarquia victoriosa. A més, les remodelacions urbanístiques, imposades per la força, no es van fer esperar, i van tenir com a resultat la destrucció de

M à t à C à m p a ñ a
P E R R U Q U E R S

Segueix-nos a facebook!

barris sencers i la remodelació d'altres d'existents. El principal afectat va ser el barri localitzat al turó de la Seu Vella. Precisament en aquest punt va instaurar-se un nou espai militaritzat que va provocar, a més de l'aïllament del turó respecte a la resta de la ciutat, la reconversió de la Catedral en una caserna per a les tropes destinades a Lleida, i del conjunt monumental en una ciutadella de grans dimensions, encara avui alçada.

També s'ha de subratllar la supressió dels privilegis municipals i del sistema polític de la Paeria. Amb l'eliminació d'aquesta institució s'aconseguia restar autonomia a la ciutat i s'afavoria la consolidació d'un nou ordenament municipal, molt més controlat per la nova monarquia victoriosa.

Per afegiment, Lleida va ser privada de la seva universitat (Estudi General), fundada el 1300, cosa que va trencar més de 400 anys de funcionament i va

provocar el desmembrament de la vida intel·lectual de la ciutat. Les raons d'aquesta política reformista absolutista eren clares: centralitzar el coneixement en una localitat (Cervera) i controlar l'ensenyament per evitar dissidències polítiques i ideològiques. D'aquesta manera es garantia que no es creessin cercles de pensament a Lleida que poguessin articular un discurs contrari a l'oficial.

Finalment, i tenint present aquest seguit de conseqüències que van comportar el setge de Lleida de 1707 i la seva caiguda, hem de ser conscients de la importància cabdal que va suposar, per a tots els afers de la ciutat, la guerra de Successió i l'urbicidi perpetrat per les tropes i ideòlegs fidels a Felip V. Altrament, també s'ha de tenir en compte, des d'una perspectiva nacional i internacional, que els successos del cas lleidatà van ser el primer experiment repressiu i model de *modus operandi* en el territori del Principat, model que seguia una dinàmica urbicida que prèviament s'havia posat en pràctica al Regne de València o en altres regions centreeuropees, com Baviera o el Palatinat.

IDEE
Mobilitat internacional

PROGRAMES PER A JOVES

Trimestre i any escolar
Estades lingüístiques

ALTRES

Preparació intensiva d'exàmens
Pràctiques en empresa
Programes per a nens i famílies

Som una organització de Lleida formada per professionals del món de l'educació. Oferim diferents programes d'aprenentatge a Irlanda, Canadà, Regne Unit, França i Alemanya. Ens avalen 30 anys d'experiència.

Tots els programes estan gestionats íntegrament per nosaltres.
Som de Lleida i treballem per Lleida amb rigor i il·lusió.

C. La Palma, 33 4^a 25002 Lleida   Tel. 679 437 590 · 630 429 931   idee@fidee.eu · www.fidee.eu